

Representantforslag 7 S

(2010–2011)

fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Ib Thomsen og Hanne C.S. Iversen

Dokument 8:7 S (2010–2011)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Ib Thomsen og Hanne C.S. Iversen om likestilling av litteratur

Til Stortinget

Bakgrunn

En e-bok er en elektronisk utgave eller versjon av en papirbok, på samme måte som det finnes pocketutgaver og innbundne utgaver av en bok. At det er en elektronisk utgave, betyr at boken er overført til et elektronisk format slik at boken kan leses på PC, lesebrett, mobiltelefon eller lignende. Det er i dag merverdiavgift på e-bøker, men ikke på trykte bøker.

Fremveksten av e-bøker og e-boklesere betyr at man slipper trykking og fysisk distribusjon, og det er derfor liten tvil om at e-bøker og e-boklesere vil endre hele bokbransjen. Endringene er aller størst for bøker der copyrighten har gått ut, og bøker som Henrik Ibsens «Vildanden», Knut Hamsuns «Sult», Ayn Rands «Anthem» og Adam Smiths «An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations» er nå fritt tilgjengelige på Internett på blant annet Gutenberg-prosjektets hjemmeside. Gutenberg-prosjektet ble startet i 1971 med opplasting av den amerikanske grunnloven, og har for tiden over 30 000 gratis nedlastbare e-bøker. Google Books har ambisjoner om på sikt å frigjøre 500 000 titler utgitt før 1923. I Norge er Nasjonalbibliotekets Bokhylla.no i gang med å digitalisere over 10 000 norske bøker, og i Sverige samarbeider Författarförbundet, Förläggareforeningen og Kungliga Biblioteket om å gjøre den svenske litteraturarven tilgjengelig i digital form. Frislippet av klassiske bøker på nye plattformer er en utfordring for forlagsbransjen, og effekten blir enda verre dersom særnorske regler gjør at forlagsbransjen

holder seg til trykte bøker. Fremveksten av e-bøker og e-boklesere har dessverre også gjort det mulig å piratkopiere bøker til e-boklesere/lesebrett, og forlagsbransjen kan etter hvert få like store utfordringer med piratkopiering som musikkbransjen dersom de ikke aktivt tar i bruk teknologi som forhindrer piratkopiering på en måte som ikke skaper tekniske vanskeligheter for forbrukerne.

Om e-bøker

For å lese en e-bok trenger man i utgangspunktet bare én ting; å installere et leseprogram. Dette er et spesielt program som gjør det mulig å lese e-bøkene på en PC, mobiltelefon, et lesebrett eller lignende. Leseprogrammene fungerer også som digitale biblioteker hvor man kan oppbevare og holde orden på alle e-bøkene. Leseprogrammene er som regel gratis. Litt forenklet kan det sies at et leseprogram har to funksjoner:

1. Gjøre det mulig å lese e-bøker
2. Begrense mulighetene til å dele eller på andre måter distribuere (inkludert videreselge) e-bøkene som er kjøpt og lastet ned. Det sies gjerne at e-boken er kopibeskyttet.

Det er viktig å huske at et leseprogram ikke nødvendigvis gjør begge deler samtidig. Man kan selvfølgelig bruke leseprogrammet til å lese e-bøker som ikke er kopibeskyttet.

Man kan fort få inntrykk av at e-bøker kun kan leses på såkalte lesebrett. Dette er selvfølgelig feil. En e-bok kan leses på alle PC-er, mobiltelefoner/smarttelefoner, og andre maskiner med skjerm som er klargjort for e-boklesing. Mange foretrekker likevel å bruke lesebrett, og grunnen til det er den såkalte e-

inkteknologien, "elektronisk blekk", som gir bedre kontraster på skjermen, kan brukes under varierende lysforhold, og teksten kan leses nesten uavhengig av vinkel. Det finnes en rekke ulike lesebrett tilgjengelig, og fra et markedsmessig ståsted er det ulikheter knyttet til format og eventuelle geografiske begrensninger for distribusjonen.

Merverdiavgiftsfritaket for bøker i siste omsetningsledd er av stor betydning for omsetningen av bøker i Norge, og følgelig av tilsvarende stor betydning for utbredelsen av norsk litteratur. Nullsatsen har også stor betydning for levedyktigheten til aktører i bransjen, og den er en forutsetning for et kulturelt mangfold. Nullsatsen er kanskje det viktigste virkemidlet for norsk skriftkultur. Forlengelse av de kulturpolitiske hensyn som ligger til grunn for merverdiavgiftsfritaket taler for at dette også bør omfatte e-bøker, og lesehemmede – herunder eldre – vil ha stor nytte av å kunne lese e-bøker fremfor papirbøker. Det er ikke tvil om at e-bøker vil bety en langt bedre tilgjengeliggjøring av litteratur for gruppen lesehemmede. Forlagsbransjen er imidlertid helt avhengig av å omstille seg for å overleve, og da blir det feil å straffe ny teknologi med merverdiavgift.

Avgrensingen av e-bok i forhold til annet digitalt innhold kan være krevende. En slik avgrensning må gjøres i forbindelse med en eventuell innlemming av e-bøker i merverdiavgiftsfritaket.

Miljømessige aspekter

Tradisjonelle bøker forbruker enorme mengder papir hvert år. Dette betyr i praksis at bl.a. forbruket av bøker i USA alene koster verden 125 millioner trær – hvert eneste år! En slik stor hogst av naturskog er den største enkelttrusselen mot biomangfoldet i verden, og dette til tross for den utstrakte resirkuleringen av papir. Fersk tremasse må uansett blandes inn i papiret, hvilket bidrar til å opprettholde belastningen på miljøet. Disse aspektene var å lese i media senest i slutten av september 2010, og er på ingen måte kunnskap utgått på dato. Faktisk forbruker Norge alene en årlig mengde papir tilsvarende høyden til ca. 5 000 Eiffeltårn. Dette er aspekter som ytterligere understreker at det er klart hensiktsmessig å likestille e-bøker med papirbøker, siden produksjonen av et lesebrett er spart inn etter innkjøp av ca. 20 e-bøker.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om innlemming av e-bøker i merverdiavgiftsfritaket som gjelder for litteratur.

5. oktober 2010